
Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:5

Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 11 juni 2015

Wanja Lundby-Wedin

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Kyrkornas världsråd (KV) har bett sina medlemskyrkor att lämna sina reaktioner på dokumentet *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift*. Dokumentet har utarbetats inom KV:s Faith and Order-kommission och behandlar främst synen på kyrkan, ecklesiologin. Det är ett dokument som prövar hur samförståndet ser ut mellan kyrkorna, hur deras olika reflektioner konvergerar. Det är inte ett dokument som ska antas eller förkastas utan är ett led i det fortgående ekumeniska arbetet i samtal och dialog.

I skrivelsen lämnas en bakgrund till hur dokumentet tagits fram och dess plats inom det ekumeniska arbetet för att nå målet om Kyrkans synliga enhet. Kyrkorna har fått fem frågor att reflektera kring och KV:s centralkommitté har efterfrågat kyrkornas officiella svar. Dokumentet har remitterats och en sammanfattning lämnas av de synpunkter som framkommit. Kyrkostyrelsen presenterar vidare kortfattat några grundläggande frågor som berörs i Svenska kyrkans svar.

Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* återfinns som *bilaga 1* och kyrkostyrelsens förslag till svar på skrivelsen som *bilaga 2*.

Innehåll

Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	1
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut.....	3
Bakgrund	3
Dokumentets frågeställningar.....	4
Remiss	5
Kyrkostyrelsens överväganden och förslag	6
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	9
Bilaga 1 Kyrkan – på väg mot en gemensam vision.....	10
Bilaga 2 Kyrkostyrelsens förslag till svar på Kyrkornas världsråds dokument <i>Kyrkan – på väg mot en gemensam vision</i>	11

Kyrkomötet beslutar att besvara Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* i enlighet med skrivelsens förslag.

Bakgrund

Den ekumeniska rörelsen har sedan början av förra århundradet arbetat efter två linjer. Den ena avsåg gemensamt arbete mellan enskilda kristna och kyrkosamfund utan att de teologiska skillnaderna var lösta och hade ärkebiskop Nathan Söderblom som initiativtagare. Dess första stora manifestation var det ekumeniska mötet i Stockholm 1925. Denna linje brukar kallas Life and Work och avsåg sådant kristna kunde göra gemensamt i samhället men också gemensamt gudstjänstfirande. Den andra grenen i den ekumeniska rörelsen, Faith and Order, sökte på ett teologiskt sätt beskriva och analysera de teologiska likheterna och skillnaderna mellan kyrkorna. I denna gren var ärkebiskopen Yngve Brilioth starkt engagerad. Tillsammans gick dessa ekumeniska grenar samman 1948 och bildade Kyrkornas världsråd (KV) till vilket även Internationella missionsrådet anslöt sig 1961.

Dokumentet *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* har utarbetats inom KV:s Faith and Order-kommission och återfinns som bilaga 1. Det fokuserar främst synen på kyrkan, ecklesiologin. Det är en fråga som varit aktuell sedan den första Faith and Order-konferensen 1927 vilken behandlade frågan om den ena kyrkan som beskrivs i trosbekännelsen och de många kyrkorna som verkar i världen. Vid 1952 års konferens i Lund övergavs en komparativ metod där kyrkornas ecklesiologi och traditioner jämfördes med varandra. Denna ledde inte framåt och studiet inriktades på att bortom samfundssplittringen komma till en djupare förståelse av förhållandet mellan Kristus och kyrkan.

Faith and Order-kommissionen arbetade fram den så kallade konvergenstexten *Dop, Nattvard, Ämbete* som sändes till kyrkorna 1983. Det var en text som ville pröva vilket samförstånd som fanns mellan kyrkorna och hur deras syn föll samman på tre centrala teologiska områden. Kyrkorna reagerade på samma underlag vilket gjorde att likheter och skillnader blev tydliga vilket i sin tur gav kyrkorna möjlighet till egen reflektion. Dokumentet skulle inte antas eller avvisas utan KV inbjöd kyrkorna att beskriva på vilket sätt de kände igen sig eller utmanades av de frågeställningar som texten tog upp. Från Sverige svarade förutom Svenska kyrkan dåvarande Svenska Missionsförbundet och Svenska Baptistsamfundet.

Frågan om ett officiellt svar från Svenska kyrkan på *Dop, Nattvard, Ämbete* aktualiserades vid kyrkomötet 1984 genom ett par motioner. Läronämnden hade förutsatt att det var kyrkomötets uppgift att avge Svenska kyrkans officiella svar och föreslog att det skulle ske 1985 efter ett omfattande studiearbete på riks-, stifts-, kontrakts- och församlingsplan. Remisser från församlingar och stift samt synpunkter från institutioner och enskilda låg till grund för Läronämndens arbete och ledde till det svarsförslag som presenterades för kyrkomötet 1985. Kyrkomötet avgav så Svenska kyrkans officiella svar på *Dop, Nattvard, Ämbete* detta år.

Svenska Missionsförbundet och Svenska Baptistsamfundet uttryckte sig starkt kritiskt till Svenska kyrkans doppraxis i sina svar och talade om urskillningslösa dop, vilket bidrog till Svenska kyrkans arbete med doppastoraler. KV gjorde alla

kyrkors svar tillgängliga.¹ Analysen visade att det fanns flera ämnen som krävde fördjupning bland annat kyrkans uppgift i Guds frälsningsverk; kyrkan som sakrament; kyrkan som ett profetiskt tecken; kyrkan som *koinonia*, gemenskap.

Faith and Order-kommissionen har nu under lång tid arbetat med ett dokument om kyrkosynen, ecklesiologin. Olika studier har tagits fram som *The Nature and Purpose of the Church* (1998) och *The Nature and Mission of the Church* (2005) vilka behandlat olika aspekter på ecklesiologin. Svenska kyrkan har behandlat och svarat på det senare dokumentet. Rapporterna har behandlats vid flera sammanträden inom Faith and Order-kommissionen och vid särskilda överläggningar med de ortodoxa kyrkorna. De förberedande studierna resulterade 2012 i det dokument som nu föreligger vilket KV:s centralkommitté sänt till kyrkorna för studium och reaktion och som har samma status och metod som *Dop*, *Nattvard*, *Ämbete*. Det visar hur långt kyrkorna har kommit i sin gemensamma förståelse av kyrkan men pekar också på kvarvarande frågeställningar. Dokumentet ger kyrkorna möjlighet att pröva sina egna kyrkosyner mot dess skrivningar och ha dessa som en utgångspunkt i diskussionen med varandra.

Sammanfattningsvis kan konstateras att *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* har utarbetats efter ett omfattande teologiskt studium. Kyrkorna får med detta dokument som utgångspunkt möjlighet att tränga in i sin egen kyrkosyn och se hur den står i relation med andra kyrkors. Som en utgångspunkt för det ekumeniska samtalet om kyrkan är dess syfte att bidra till kyrkornas fortsatta väg mot att synliggöra den enhet som Kristus bad om.

Dokumentets frågeställningar

Avsikten med dokumentet *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* är att det ska ha tre uppgifter. Först ska det ge en sammanfattning av de senaste årtiondenas ekumeniska dialog kring ecklesiologin. För det andra ska, genom kyrkornas svar, dess positiva resultat, brister och sådant som inte har uppmärksamrats tillräckligt klarläggas. Till sist ska det också ge kyrkorna möjlighet att reflektera över sin förståelse av vad Gud vill när det gäller att växa mot större enhet. Genom att besvara dokumentets frågeställningar bidrar Svenska kyrkan aktivt till det fortsatta ekumeniska arbetet.

För att dokumentet verkligen ska fungera som ett instrument för en dialog om kyrkosynen uppmanar KV kyrkorna att officiellt svara på följande frågor:

1. I vilken utsträckning återspeglar texten er kyrkas ecklesiologiska självförståelse?
2. I vilken utsträckning erbjuder denna text en grund för framväxten av en större enhet mellan kyrkorna?
3. Vilken anpassning eller förnyelse utmanas er kyrka att arbeta för utifrån denna text?
4. Hur långt är er kyrka beredd att gå i ett närmande till de kyrkor som på ett positivt sätt kan erkänna de beskrivningar som ges av kyrkan i denna text?
5. Kring vilka delar av kyrkans liv behövs fortsatt diskussion och vilka råd kan er kyrka ge Faith and Order inför det fortsatta arbetet med frågor om ecklesiologi?

KV har begärt kyrkornas officiella ställningstaganden till den föreliggande texten. Det organ som har att uttrycka kyrkans officiella hållning är kyrkomötet. Det var också den inställning som präglade arbetet med *Dop*, *Nattvard*, *Ämbete* vid 1984 och 1985 års kyrkomöten. Genom att det är kyrkornas officiella organ som besvarar

1 Churches Respond to BEM, volym I–VI, Genève 1986–1988.

Remiss

Dokumentet *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* sändes på remiss i april 2014 till samtliga domkapitel och stiftsstyrelser samt fem församlingar i varje stift. Domkapitlen i Uppsala, Växjö och Luleå stift har avgett yttranden. I övriga stift har både domkapitlet och stiftsstyrelsen yttrat sig antingen gemensamt eller med separata yttranden med samma text. Lunds stift har inte yttrat sig. 29 församlingar har yttrat sig.

När det gäller remissinstansernas svar på dokumentets frågor kan följande noteras. På *frågeställningen om kyrkans ecklesiologiska självförståelse* uttrycker flera remissinstanser försiktighet med att beteckna kyrkan som ett sakrament. Strängnäs stift anknyter däremot kyrkans sakramentalitet till folkkyrkotanken där historiens Gud handlar genom mänskliga ordningar. Uppsala stift pekar på att kyrkans ”egna strukturer inte är lätta att släppa även om de skulle motverka kyrkans kallelse och uppdrag”.

Frågan om vad som är legitima skillnader inom kyrkan och vad som är en berättigad mångfald i kyrkan aktualiseras också. Mångfalden ses som en rikedom men dess gränser behöver övervägas liksom om samma gränser är en förutsättning för enhet.

Den andra frågan handlar om dokumentet erbjuder en *grund för framväxt av enhet mellan kyrkorna*. Flera remissinstanser diskuterar frågan om vilken enhet som avses. Härnösands stift menar att texten är en god text för ökad förståelse. ”Den tar upp helheten och bakgrunden till att kyrkan kan ses med enhet som mål”. Skara stift framhåller att det är *konvergens* som eftersträvas, inte *konsensus*. Dokumentet är öppet och respektfullt mot olika tankesätt, tar upp både likheter och skillnader, något som främjar dialog. Men det finns en risk om fokus alltför mycket läggs på att komma överens om ecklesiologiska utmaningar, skriver Stockholms stift. Det är ett bejakande av att Kyrkan ”inte är till för sin egen skull utan för att tjäna den gudomliga planen för världens frälsning [som] får oss att i förlängningen överbrygga våra meningsskiljaktigheter”.

Den tredje frågeställningen tar upp frågan om *anpassning och förnyelse för den egna kyrkan*. Strängnäs stift pekar på att Svenska kyrkans ställning som statskyrka och majoritetskyrka gett den en vana att ha tolkningsföreträde. Det är en utmaning att lyssna och föra samtal på lika villkor med andra. Stockholms stift lyfter därutöver även fram utmaningen i kyrkans välmående. Skara stift noterar, utan att ifrågasätta Svenska kyrkans ordning, att vigningstjänsten, i jämförelse med andra kyrkor, har en relativt obetydlig roll i beslutsfattandet i att urskilja Guds vilja med kyrkan. En dialog förutsätts mellan lekmän och ämbetsbärare i sökandet efter Guds vilja.

Dokumentets diskussion om ett universellt ämbete är utmanande då det berör frågor om genus, makt och auktoritet. Västerås domkyrkoförsamling frågar, mot bakgrund av en genuin önskan att dela nattvardsbordet med romersk-katolska och ortodoxa vänner, om det, för Svenska kyrkan, skulle kunna finnas några förutsättningar för att acceptera Petrusämbetet.

Vidare pekar några församlingar på utmaningen att lokalt vara profetisk och stå på de svagastes sida. Frågan om kyrkan som gemenskap är också en utmaning i en individualistisk tid; det berör också enhet och mångfald inom den egna kyrkan.

Den fjärde frågan berörde möjligheten till *närmande till andra kyrkor som positivt kan erkänna textens beskrivningar av kyrkan i dokumentet*. Flera instanser lyfter fram Svenska kyrkans självbild av att vara brokyrka och den öppenhet Svenska kyrkan står för som folkkyrka. Även den evangelisk-lutherska identiteten ger förutsättningar att samla flera i dialog. Några församlingar problematiserar utmaningen och menar att den också måste innehålla en beredskap till egen förändring (Mönsterås, Trollhättan). Men flera remisser pekar också på gränser som är absoluta, till exempel tillträde till vigningstjänsten utan hänsyn till kön, omdop och synen på homosexualiteten och där Svenska kyrkan snarast har en profetisk uppgift (Linköpings och Skara stift).

Att det finns gränser för en legitim mångfald lyfter även Stockholms stift fram och nämner sådant som strider mot grundläggande mänskliga rättigheter medan andra stift som Härnösand och Luleå mer ser till möjligheterna för gemensamt gudstjänstfirande och nattvardsbord. Områden där det är lätt att samverka ligger inom det diakonala och sociala området.

Till sist berördes frågan om på *vilka områden fortsatt diskussion* behövs. Här lyfter nästan alla remissinstanser fram frågan om vigningstjänsten och synen på denna och dess funktion. Några församlingar för fram vikten av att fortsätta samtalet om det universella ämbetet (Vreta klostets pastorat, Stenkumla och Mikael's församlingar). Men frågan om kyrkans ämbete behöver även kompletteras med reflektioner om makt, vilket återfinns i flera remissvar. Det berör frågor om lekfolkets betydelse, demokratiska strukturer, genusmedvetenhet och genderperspektiv. Detta är även frågor som Faith and Order-kommissionen bör fortsätta att arbeta med.

Remissorganen nämner vidare förhållandet till den politiska makten och frågor om nationell identitet/kyrka och nation; samtal om dopsynen och omdop; nattvarden så att kristna av olika konfessioner kan delta vid samma nattvardsbord; gränserna för legitim mångfald; etiska frågor; frågor rörande relationen mellan kyrkan och andra trostraditioner.

Frågeställningar som återkommer med stor frekvens i remissvaren avser

- mångfalden och dess gränser
- folkkyrka och gemenskap
- ämbete och makt, genus, auktoritet.

Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Dokumentets ekumeniska betydelse

De två strömningarna inom det ekumeniska arbetet har olika tempo. I den del där kyrkorna arbetar tillsammans utan att vara klara över alla sina lärostandpunkter och hur dessa relaterar till varandra kan ett omfattande arbete ske på kort tid. Ett exempel är när de svenska trossamfundet samlade sig omkring kristendomsämnets bevarande i skolan på 1960-talet; ett annat olika gemensamma åtgärder som i dag görs lokalt med flyktingar och EU-migranter. Ytterligare ett, i ett än vidare interreligiöst perspektiv, är ärkebiskopens klimatmöte i Uppsala 2008, Uppsala Interfaith Climate Summit.

Det läromässiga och teologiska arbetet har ett långsammare tempo. Det innebär att det tar tid för kyrkor och samfund att studera och recipiera olika tolkningar. Det första konvergensdokumentet *Dop, Nattvard, Ämbete* var banbrytande då det gav kyrkorna möjlighet att spegla sin egen syn i en text utan att vare sig avvisa eller godta den. Metodiken gav ett annat förhållningssätt till dokumentet. Det har för Svenska kyrkans del varit av stor betydelse i samtalen med dåvarande Svenska

Missionsförbundet då båda kyrkorna besvarat dokumentet och kunnat återknyta till detta i sin dialog med varandra.

KsSkr 2015:5

Dokumentet *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* förväntas ha en liknande betydelse. Alla kyrkor får tillfälle att reflektera över sin syn på kyrkan i stort och på sin egen kyrka. Deras svar bidrar gemensamt till den fortsatta ekumeniska processen mellan kyrkorna i det breda spektrum av synpunkter och frågor som beräknas komma in. Samfunden kan själva i sin dialog med andra samfund använda dokumentet som ett samtalsdokument och deras svar kan studeras gemensamt. Metoden bygger en långsiktig och eftertänksam ekumenik. På så sätt är, menar vi, metoden hoppingivande då det inte i första hand är kyrkornas fasta positioner som prövas mot varandra utan deras svar utifrån sin egen självförståelse på den publicerade texten. På längre sikt får således ett dokument som detta stor betydelse för kyrkornas sätt att tala med varandra då etiketteringar undviks samtidigt som det ger öppningar för att ta emot andra kyrkors insikter och perspektiv i den egna förståelsen.

Svenska kyrkan har aktivt verkat inom den ekumeniska rörelsen sedan tidigt 1900-tal och bidragit till dess utveckling. Det är för oss självklart att Svenska kyrkan ska fortsätta att bidra till det ekumeniska samtalet genom att besvara KV:s text *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*.

Svenska kyrkans svar

Det svar från Svenska kyrkan som vi föreslår är reflekterande till sin ton där vi både redovisar frågeställningar vi tar till oss och aspekter som vi menar inte betonats starkt nog. Vårt förslag till svar återfinns som bilaga 2 i denna skrivelse. Syftet är att få till ett samtal omkring de ecklesiologiska frågorna och det är därför nödvändigt att också Svenska kyrkans svar utformas på ett resonerande sätt, vilket också svarar väl mot dokumentets karaktär. Det är efter ett inledande avsnitt om Svenska kyrkan koncentrerat till de fem frågor som Faith-and Order-kommissionen vill att kyrkorna ska besvara. Det kommer därmed bli lätt att läsa vid sidan av andra kyrkors svar.

När vi inledningsvis i svaret beskriver Svenska kyrkans syn på sig själv som en folkkyrka pekar vi även på att folkkyrkobegreppet behöver fördjupas i ett samhälle som alltmer präglas av mångfald. Vi lyfter fram att de förändringar samhället går igenom också behöver medföra fortsatt egen reflektion om vad det är att vara folkkyrka i det svenska samhället i dag.

När det gäller den första frågeställningen, den om den ecklesiologiska självförståelsen, pekar vi på diskussionen om kyrkan som sakrament, vilken vi berört även i skrivelsen om gemenskap med de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen. Bruket av sakramentsbegreppet om kyrkan förstår vi i överförd bemärkelse, och det måste alltid relateras till de många nytestamentliga bilderna för kyrkan. Vi menar att det är viktigt att här också lyfta fram den starka tonvikten på Guds Ord i förkunnelse och handling liksom kyrkans uppgift i världen som är centrala delar av vår kyrkas självförståelse. För den andra frågeställningen vill vi starkt lyfta fram behovet av att komma till en klarare definition av enhet.

Den tredje frågeställningen tar upp kyrkornas beredskap till anpassning och förnyelse; vi menar att vi som kyrka behöver omtolka vår tidigare dominanta position och finna uttryck för vår identitet i samspel med andra samfund och att dokumentet kan vara en resurs i sådana samtal.

Den fjärde frågan berör hur långt Svenska kyrkan kan gå i att närma sig andra kyrkor som erkänner textens beskrivning av kyrkan. För Svenska kyrkan är det

ekumeniska brobyggandet centralt samtidigt som den försöker bygga broar till ett föränderligt samhälle, vilket ibland kan fresta på samhörigheten inom den egna kyrkan och med andra kyrkor. Men Svenska kyrkan är beredd att samverka med alla krafter av god vilja som verkar för en värld i fredlig samlevnad. Vi vill därmed även peka på ett interreligiöst perspektiv och ett gemensamt ansvar med andra tros-traditioner.

Frågor som vi särskilt för fram för fortsatt diskussion gäller makt och auktoritet samt genderfrågor. Svenska kyrkan föreslår till sist att Faith and Order-kommissionen, med ledning av *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* och svaren som lämnas på detta, återvänder till frågorna om dop, nattvard och ämbete.

Denna kortfattade sammanfattning ger inte en fullödig bild av det svar som vi Utarbetat utan lyfter endast fram några centrala frågeställningar i vår framställning. I övrigt hänvisar vi till hela svarets text som återfinns i bilaga 2.

Ekumeniska och kyrkorättsliga konsekvenser

Ekumeniskt är det av stort värde att kyrkomötet antar ett svar på *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*. Ett sådant officiellt svar kommer att vara av stor betydelse för de ekumeniska samtalen mellan de olika kyrkotraditionerna, i den internationella bilaterala dialogen och dialogen mellan samfunden inom Sverige.

Kyrkomötets svar på KV:s text *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* föranleder inga ändringar i kyrkoordningen och medför inte heller några ekonomiska konsekvenser.

Även inom Sveriges kristna råd förbereds ett yttrande över dokumentet. Svenska kyrkan kommer genom sina ledamöter i rådet att delta i dess utformning.

Barnkonsekvensanalys

Den ekumeniska splittringen mellan samfunden kan vara särskilt svårt att förstå för barn. Varje närmande mellan samfunden som gör det enklare för kristna att leva tillsammans och fördjupa förståelsen för varandra och de olika kristna trostraditionerna är ur detta perspektiv positivt. Dokumentet har inte heller några negativa konsekvenser för barn eftersom metoden i sig medverkar till ökad samsyn och inte till någon ökad polarisering mellan samfunden. Dokumentet ger oss tvärtom tillfälle att motverka den spänning som kan finnas mellan att få en trygghet i den egna traditionen och att ha en öppenhet mot andra.

Kyrkostyrelsens förslag

Med hänvisning till den framlagda bakgrunden och de överväganden som styrelsen gjort föreslår kyrkostyrelsen följande beslut:

Kyrkomötet beslutar att besvara Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*. *Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* i enlighet med skrivelsens förslag.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2015:5

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 11 juni 2015.

Närvarande: Wanja Lundby-Wedin, förste vice ordförande, ledamöterna, Mats Hagelin, Marta Axner, Nils Gårder, Birgitta Halvarsson, Lars Johnsson, Sven E. Kragh, Anna Lundblad Mårtensson, Eric Muhl, Ulla Richardsson, Erik Sjöstrand, Karl-Gunnar Svensson samt tjänstgörande ersättarna biskop Per Eckerdal, Helena Nordvall och Birger Wernersson.

Föredragande: Kyrkosekreterare Cristina Grenholm

Kyrkostyrelsen beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2015:5 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* i enlighet med den ändring som framkommit under överläggningen.

Bilaga 1

Kyrkan – på väg mot en gemensam vision

Enligt särskilt tryck: *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift*, Sveriges Kristna Råd skriftserien nummer 21.

Bilaga 2

Kyrkostyrelsens förslag till svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*

Svenska kyrkan har med glädje och tacksamhet tagit emot *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*, Faith and Order-kommissionens andra konvergensdokument. Många års arbete där kyrkorna tillsammans reflekterat och formulerat hur man ser på Guds sändning, vad det är att vara kyrka, har lett fram till ett resultat.

När nu Svenska kyrkan avger sitt svar på detta viktiga dokument, görs det i övertygelsen om att vara "ett trossamfund som leder sin historia tillbaka till de äldsta kristna församlingarna och deras bekännelse till Kristus" (*Kyrkoordning för Svenska kyrkan, Första avdelningens inledning*). Svenska kyrkan hör till den reformatoriska tradition som tog sin början på 1500-talet och samtidigt betonar att den inte uppstod då, utan har sitt ursprung i pingstens händelser och i apostlarnas sändning².

Utgångspunkten för svaret på dokumentets frågor är det sammanhang vår kyrka har funnits och finns i. Utvecklingen i Sverige har gått snabbt. Under de senaste 150 åren har landet gått från ett utpräglat jordbruksland över industriland och vidare till ett tjänste- och kunskapssamhälle. Förändringen har gått hand i hand med en demokratisk utveckling och en stark folkrörelseutveckling. Idag rymmer Sverige en mångfald såväl etniskt som vad gäller trostraditioner.

På den kulturkarta som baseras på den internationella World Values Survey utmärker sig Sverige som "landet annorlunda". Sekulära och rationella värden ligger mycket högt liksom självförverkligande. Hur detta ska förstås är dock inte självklart. En vanlig tolkning är att de "stora berättelserna" blir svagare och de religiösa auktoriteternas roll förlorar värde till förmån för individuella tolkningar och ställningstaganden.

Svenska kyrkan är en episkopal kyrka med en demokratisk struktur. De valda representanterna i kyrkomötet möts årligen. På samma sätt är stift och församlingar uppbyggda med en demokratisk organisation och ett gemensamt ansvar mellan förtroendevalda och vinningstjänsten. Från 1500-talet till år 2000 var dock kyrkan, med lag, förenad med staten. Fram till början av 1990-talet sköttes all folkbokföring av Svenska kyrkan. Biskopar utsågs av regeringen, på förslag från kyrkan. Idag är situationen förändrad, men det finns fortfarande en lag som reglerar Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan förstår sig själv sedan drygt hundra år – i likhet med flera andra nordiska kyrkor – som en folkkyrka. Kyrkoordningen för Svenska kyrkan uttrycker det med orden:

Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka med uppdraget att förmedla evangelium i ord och handling. Kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som för den trosvisse, för den som har hunnit kortare likaväl som för den som hunnit längre på trons väg.
(*Kyrkoordning för Svenska kyrkan, Sjätte avdelningens inledning*)

I denna förståelse av folkkyrkotanken är förkunnelsen av Guds nåd till Sveriges folk grundläggande. Uppdraget är att förmedla evangeliet till *alla* människor inom detta lands gränser och vara en öppen gemenskap för alla som vill söka sig till den bör

2 Jfr *From Conflict to Communion. Lutheran-Catholic Common Commemoration of the Reformation in 2017*, Report of the Lutheran-Roman Catholic Commission on Unity, § 222, 2013

bestämma Svenska kyrkans självförståelse i varje tid, även om dess medlemskår inte omfattar hela befolkningen. Den bör eftersträva att fullfölja detta uppdrag i vår tid i ekumenisk öppenhet och interreligiös respekt.

Svenska kyrkan har präglats av de frågor som kyrkan genom tiderna ställts inför och teologiskt bearbetat. I modern tid har den påverkats av bland annat missions-engagemang, den ekumeniska rörelsen och den liturgiska förnyelsen. I en pågående dialog med kultur och samhälle har kyrkan accentuerat vissa drag som tid och miljö för fram som centrala. I vissa tider har förändringar varit stora, i andra tider mindre, men de förändringar som gjorts har varit tolkningar av evangeliet. Dagens kyrkor, spridda över jorden, är – enligt den typ av ecklesiologisk förståelse som Svenska kyrkan ofta uttrycker – alla resultat av en vilja att tolka och gestalta evangeliet för människor i en viss tid och en viss miljö. Det är med andra ord nödvändigt, inte bara att tolka evangeliet för att kunna hjälpa varandra, tolkningen måste också göras i stor lyhördhet för andra kyrkors situation och historia. Det innebär däremot inte att kritik och frågor aldrig är befogade, det innebär en insikt om att varje kyrkas uttryckssätt och teologi är formad som ett svar på en vilja att låta evangeliet ljuda då och där.

Svenska kyrkan gör således inte anspråk på att alla ska ha vårt perspektiv. Den är, liksom alla kyrkor, ständigt i rörelse. Vi är på väg. Målet ligger framför oss. Svenska kyrkan svarar på dessa frågor med insikten om att vi ännu inte är där vi borde vara och att vi delar detta med alla andra kyrkor. Kyrkans enhet är given i Kristus och söker samtidigt ständigt sin jordiska form. Svaren ska därför inte primärt ses som slutsatser utan som inlägg i ett ständigt pågående samtal.

1. I vilken utsträckning återspeglar texten er kyrkas ecklesiologiska självförståelse?

Svenska kyrkans självförståelse ryms inom konvergensdokumentets ramar. Dokumentet skriver fram en bild av kyrkan som innehåller många av de saker Svenska kyrkan menar vara viktiga i sin egen självförståelse. Ordet, dopet och nattvarden är alla omistliga, liksom lärjungaskapet och missionen. Dokumentet tecknar en bild av kyrkan som är förståelig och känns igen, men som inte i alla stycken avbildar just det som är Svenska kyrkans eget kontextuella svar på evangeliets uppdrag. På så sätt kan vissa saker i dokumentet förstås som tolkningar i en given kontext av vad kyrkan är utan att de är accentuerade och tydliggjorda i Svenska kyrkans tradition.

Man måste vara medveten om att liksom kyrkor sinsemellan är olika finns en stor spännvid också inom kyrkor. Även om en huvudfåra känner igen sig och kan bejaka dokumentets olika delar, kan vissa ställningstaganden upplevas som svårare av andra grupper eller inriktningar. Svenska kyrkan rymmer såväl en folkkyrklig tradition som en högkyrklig och en evangelikal sådan och dokumentets tal om kyrkan som sakrament uppfattas på olika sätt. I Svenska kyrkans bekännelseskrifter talas om sakramenten som två: dop och nattvard, eller tre: dop, nattvard och bikt. Kyrkan är i sig inget sakrament, kyrkan förvaltar sakramenten. I Augsburgska bekännelsen uttrycks det som att kyrkan finns där evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas. Samtidigt har terminologin kyrkan som sakrament – som ofta använts i internationellt ekumeniskt arbete med kyrkosyn – diskuterats, exempelvis i dialog mellan Svenska kyrkan och Romersk-katolska kyrkan, samt Svenska kyrkan och Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen. I Svenska kyrkan torde man i arbetet med kyrkosynen egentligen tala om kyrkans sakramentalitet i överförd bemärkelse i relation till dess uppgift att gestalta evangeliet och Guds nåd i mänskliga former. Sakramentsanalogin måste relateras till nytestamentliga bilder för kyrkan och andra ecklesiologiska teman, särskilt i den reformatoriska

traditionen, t.ex. *creatura verbi* (ordets skapelse). En bredare användning av sakramentalitetstänkande skulle också kunna förankras i en skapelsens sakramentalitet, Guds närvaro är inte enbart bortom världen utan i den. Det finns ett mönster i allt Gud gör: Guds kärlek visar sig i konkreta former.

Dokumentet tycks generellt skriva fram en bild där kyrkan i sig blir central och får ett omistligt värde. Detta kan bejakas av Svenska kyrkan, men den svensk-kyrkliga traditionen har oftast lagt tonvikten på andra frågor. Guds Ord i förkunnelse och handling är en sådan tonvikt. Kyrkans roll och uppgift i världen har ofta haft en mer central roll i Svenska kyrkans teologi och praxis. Dokumentet pekar mot kyrkans väsen som i sin tur ger en uppgift, medan Svenska kyrkan oftare förstår kyrkan utifrån sin uppgift att vara ett salt och ett ljus i världen.

Dokumentets skrivningar öppnar upp för att se den egna kyrkan ur nya perspektiv. Ett exempel i relation till Svenska kyrkan berör identiteten som folkkyrka. Dokumentets tal om koinonia – gemenskap – kan bidra till att belysa och fördjupa reflektionen över folkkyrkan som öppen demokratisk gemenskap. Ibland framhävs kyrkan som förkunnelsens och sakramentens plats på gemenskapsaspektens bekostnad. Definitionen av kyrkan i vår egen tradition rymmer dock båda aspekterna när den beskrivs som gemenskapen där ordet rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas (jfr Augsburgska bekännelsen 7). Denna gemenskap får inte bli exkluderande, utan koinonia-tankens kan förstärka förståelsen för en inbjudande gemenskap i mångfald som erbjuds genom dopets gåva. Också Guds mission kan relatera till folkkyrkotanken genom att förstå kyrkan som indragen i Guds sändning och uppdrag, liksom kyrkans sakramentalitet kan göra det genom att peka på hur historiens Gud handlar i och genom mänskliga ordningar.

2. I vilken utsträckning erbjuder denna text en grund för framväxten av en större enhet bland kyrkorna?

Dokumentet ger ett viktigt bidrag in i det samtal Svenska kyrkan menar måste vara ständigt pågående. Enhet måste vara ett mål att sträva efter för varje kyrka, dock med insikten att dess fullbordan hör himmelriket till. Människor är olika och därför också kyrkor. Olika situationer och olika historia formar alltid skilda praktiker, och ska så göra. Därför är det ständigt pågående samtalet nödvändigt. Inte för att skapa en enhet eller likhet som skiljer bort historiens och situationens påverkan utan för att skapa en förståelse för att också uttryckssätt och tro som skiljer sig från den egna kan vara uttryck för att vara en sann kyrka.

Samtidigt är det viktigt att framhålla att trots att kyrkan framträder i skilda former finns det en given enhet. Kyrkan är Kristi kropp och en kropp är en, den relaterar till alla kroppens delar och den lider i sin helhet när någon del lider. Kyrkan är kallad att vara det den apostoliska trosbekännelsen uttrycker som: ”en enda, helig, allmänlig och apostolisk kyrka”. Det är därför viktigt att reflektera över frågan vilken enhet som är nödvändig för att kroppen ska vara intakt och i vilka frågor enheten inte behöver synliggöras. Skillnaden mellan enhet och enighet bör bearbetas: man kan vara oenig utan att enheten går om intet. Ibland talar man om att söka ”enhet i berättigad mångfald”.

Enheten är därmed given, men samtidigt något att ständigt eftersträva och gestalta. En enhet kan dels sökas genom att skilda ecklesiologiska utmaningar teologiskt bearbetas och besvaras på ett sätt alla känner igen sig i, dels kan enhet sökas genom en förståelse av att kyrkan inte är ett mål i sig utan är till för att tjäna den gudomliga planen om världens förvandling, det vill säga handling leder mot enhet. Själva greppet i dokumentet är det förstnämnda – en samstämmighet i

uppfattningar leder till enhet – samtidigt som greppet i sin förlängning öppnar upp för en problematisering. Det finns alltid en risk att en diskussion kring formuleringar som görs från en teoretisk horisont tenderar att leda till större frågetecken och i förlängningen till djupare splittring. Strävan efter enhet genom dialog kan därför med fördel kompletteras med strävan efter enhet genom gemensamma möten och handlingar där enhet kan erfaras och gestaltas genuint och trovärdigt.

I relation till detta kan kanske frågan ställas om dokumentet återspeglar en gången tids frågor, där avgränsningar gentemot andra och markeringar av den egna lärostandpunkten sågs som viktigare än de tycks göra hos senare generationer.

Ytterligare en fråga dokumentet indirekt väcker är vikten av att medvetandegöra vem man själv är i dialogen och vem ens samtalspartner är. I allt högre grad – i alla fall på ett tydligare sätt än tidigare – måste varje kyrkobildning lära sig att leva med mångfald såväl mellan som inom kyrkor. Ur Svenska kyrkans perspektiv är det viktigt vem eller vilka som är representerade i de ekumeniska överläggningarna. Dokumentet representerar en officiell kyrklig hållning genom en akademisk diskussion. Samtidigt är det viktigt att söka vägar som gör det möjligt att också ta tillvara andra röster på ett konstruktivt och klokt sätt.

Svenska kyrkan ser det som värdefullt att processen nu nått så långt att ett konvergensdokument om kyrkan tagit form. Dokumentet ger en god inblick i ecklesiologiska grundfrågor. Tonen är öppen och respektfull. Det är en relevant text för ökad ömsesidig förståelse som på ett enkelt sätt tydliggör varför enhet är ett mål att sträva mot. Att dokumentet bygger på konvergens snarare än en minimiplattform av konsensus synliggör såväl viktiga punkter av enighet som kvardröjande frågor och motsättningar. Genom att enhet behandlas som ett mål som kyrkan är på väg mot finns utrymme för fortsatt fördjupning och växande förståelsen av frågorna. Samtidigt kvarstår viktiga frågor i dokumentet om en definition av enhet. Vilken enhet är det djupast som eftersträvas? Och varför just den?

3. Vilken anpassning eller förnyelse utmanas av kyrka att arbeta för utifrån denna text?

Dokumentet bör kunna vara en god utgångspunkt för fortsatta samtal, både inom Svenska kyrkan och i vårt möte med andra kyrkotraditioner. Erfarenheten av receptionsprocessen i Svenska kyrkan visar att dokumentet tidvis upplevs som för abstrakt i förhållande till den verklighet och de frågor församlingar står i lokalt. Vissa har upplevt dokumentets språk som svårtillgängligt. När texten tolkats och formulerats på nytt för det specifika sammanhanget, har dock de frågor det väcker upplevts som väsentliga att diskutera.

Texten kan fungera som en inbjudan till att studera innebörden av uttryck som upplevs ovana, exempelvis förståelsen av kyrkan som sakrament. Ett sådant studium kan leda till slutsatsen att ett nytt begrepp uttrycker en samsyn. Det nya begreppet kan också utgöra ett korrektiv till, eller till och med, ett alternativ till tidigare förståelser. I det senare fallet kan alternativet berika Svenska kyrkans förståelse, eller vara något som kyrkan avvisar.

Svenska kyrkan är i det begynnande 2000-talet indragen i flera stora processer som sätter frågetecken vid dess sätt att formulera och gestalta sin identitet som kyrka. Den nya lagstiftningen från år 2000 innebär att Svenska kyrkan i högre grad än tidigare jämföras med andra trossamfund i Sverige. Samtidigt samlar den fortfarande nästan två tredjedelar av befolkningen. Genom gudstjänster i samband med dop, konfirmation, vigsel och begravning tillhandahåller kyrkan livstolkande riter som en stor del av befolkningen använder sig av och finner mening i. Svenska

kyrkan är som majoritetskyrka och tidigare statskyrka van att ha tolkningsföreträdare i både samhällsfrågor och frågor om kristen tro. Ur detta perspektiv tjänar dokumentet som en påminnelse om att det finns många sätt att förstå kyrkans uppdrag och att olika sammanhang historiskt gett upphov till andra synsätt.

Av olika skäl problematiseras idag Svenska kyrkans identitet som folkkyrka. Den kan ifrågasättas i takt med att medlemstalet successivt minskar. Ambitionen att vara till för alla kan också ifrågasättas i förhållande till andra kristna kyrkor och trostraditioner verksamma i Sverige. Att kyrkan är till för Sveriges folk får en annan innebörd i en tid av ny rörlighet över nationsgränserna. Folkkyrkotanken har dock redan från början inte enbart definierats utifrån sociologiska kriterier, utan har haft en teologisk motivering kopplad till kyrkans uppdrag i en specifik historisk och kulturell kontext. Folkkyrkan förstås som ett redskap i Guds mission genom vilket evangeliet erbjuds till människor på en bestämd plats med dess särskilda förutsättningar så att de kan leva i en nådens gemenskap. Den konkreta kyrkobyggnaden ”mitt i bygden” har uppfattats som en påtaglig påminnelse om denna inbjudan.

Förståelsen av kyrkan som *koinonia* utmanar Svenska kyrkan att fundera över och omsätta i praxis konkreta uttryck för kyrklig gemenskap och hur olika typer av gemenskap, till exempel förhållandet mellan tillhörighet och gudstjänstgemenskap, relaterar till varandra. Tanken om kyrkan som *koinonia* berör också frågor om makt och auktoritet i kyrkan, liksom frågor om förhållandet mellan ande och struktur. Även i dessa avseenden kan dokumentet utmana Svenska kyrkan till fördjupad förståelse av kyrkans speciella karaktär.

Svenska kyrkan behöver omtolka sin tidigare dominerande position och söka uttryck för sin identitet i respektfullt samspel med andra kyrkor och trossamfund, liksom med de svenskar som väljer bort en formell tillhörighet till någon tros-tradition. Kyrkan erbjuder också en kristen livstolkning i en starkt sekulariserad kontext, där formell tillhörighet till kyrkan inte är liktydigt med vare sig kunskap om eller nämnvärt deltagande i kyrkans traditioner. Detta kräver både öppenhet och tydlighet. Dokumentet kan vara en resurs i samtalet såväl inom kyrkan som mellan Svenska kyrkan och andra trossamfund, som också söker sin identitet i en ny samhällssituation.

En utmaning kyrkorna har gemensamt är i vilken utsträckning en enhet kan vara synlig i den mångfald vi lever med. Vad kan kyrkor göra för att hjälpa varandra att se och förstå enheten i mångfalden? Den ekumeniska rörelsens mål har varit, och är, att hjälpa kyrkor i det arbetet. Hur kan man förstå och överbrygga skillnader så att enhet möjliggörs och synliggörs? Utmaningen är dubbel och varje kyrka har att rikta blicken såväl inåt som utåt. Vad i den egna traditionen hjälper till att uttrycka evangeliet och vad döljer uppdraget och missionen? Vad i andra kyrkor upplevs som positiva uttryck för evangeliet och vad tycks dölja det?

En punkt där dokumentet kan bidra till fortsatt reflektion inom Svenska kyrkan är synen på kyrkans ”vara” och ”göra”. I en handlings- och prestationsinriktad tid, där kyrkans traditionella auktoritet sätts i fråga, riskerar kvantitativa mål att ta överhanden och i allt för hög utsträckning dominera det inomkyrkliga samtalet. Dokumentets fokus på kyrkan som en gemenskap, som har sin grund i den treeniga Guden, blir här en påminnelse om vikten av kyrkans varande. Samtidigt kan inte kyrkans varande skiljas från dess görande. Dokumentets beskrivning av kyrkans uppdrag i världen utmanar genom påpekanden att såväl mission som diakoni hör till kyrkans vara. Tanken om Guds mission i världen bör tvinga Svenska kyrkan att ständigt reflektera över sin specifika roll i vår tid, såväl lokalt som globalt.

4. Hur långt är er kyrka beredd att gå i ett närmande till de kyrkor som på ett positivt sätt kan erkänna de beskrivningar som ges av kyrkan i denna text?

Borgåöverenskommelsen och bilaterala kyrkogemenskaper som ingåtts och dialoger som förts under senare tid visar att Svenska kyrkan kan gå långt i närmandet till andra kyrkor. Svenska kyrkan har i ekumeniska sammanhang varit stolt över att vara en brokyrka. Den historiska innebörden av detta vidgas när Svenska kyrkan tar steg som andra kyrkor inte väljer att ta. Svenska kyrkan strävar idag efter att både bevara de viktiga broarna till andra kyrkor och kyrkotraditioner världen över och samtidigt bygga broar till ett förändrat samhälle, med ny förståelse av och nya värderingar kring exempelvis kön och samlevnad. Viktiga brobyggen sker också i förhållande till människor från andra kyrkofamiljer och andra religiösa traditioner som etablerar sig i Sverige. Detta sker ofta konkret i diakonala projekt, arbete för mänskliga rättigheter, för fred och skapelsens hållbarhet. Svenska kyrkan är beredd att gå långt i samverkan med andra kyrkor i detta brobygge, men behöver också lyssna till röster som representerar en annan förståelse än den egna.

De djupaste skiljelinjerna finns idag inte sällan inom de stora kyrkotraditionerna. Svenska kyrkan söker sätt att hålla ihop som kyrka, med de skillnader som finns både inom den egna traditionen och i förhållande till andra trostraditioner. Frågan om samlevnad i olikhet är en grundläggande ecklesiologisk fråga som riktas in mot vår egen tradition, men också ut över en värld där människor förföljs för sin tro och där fredlig samlevnad alltför ofta ersätts med dominans legitimerad av våld. Samtal om enhet och mångfald har på så sätt en inåtvänd riktning, som handlar om hur vi förstår vår sändning som kyrka. Samtidigt leder oss frågorna om hur vi lever tillsammans i olikhet också utåt. Kyrkan är sänd till att peka på hur den treeniga guden håller vår värld samman, i gemenskap, trots allt som skiljer oss åt.

Svenska kyrkan är beredd att samverka med alla av god vilja som verkar för en värld av fredlig samlevnad. För kyrkan finns rötterna till denna hållning i den enhet som är given i Kristus, men det hindrar inte att vår kyrka kan känna igen samma strävanden även i traditioner som ligger långt ifrån vår egen.

Gränsen för hur långt Svenska kyrkan är beredd att gå för enhetens skull går vid respekten för människovärdet. Där mångfalden hotas och viljan att leva fredligt saknas måste kyrkan dra gränser för att svara på Guds mission. Samtidigt ser Svenska kyrkan det som sitt uppdrag att även i sådana situationer söka en dialog som syftar till ömsesidig förståelse bortom ställningstaganden som i stunden inte förefaller möjliga att förena.

Ett sista perspektiv på frågan om hur långt vår kyrka är beredd att gå handlar om bönen som en förvandlande kraft som verkar i oss som enskilda kristna, liksom i kyrkan och i hela Guds värld. Gränsen för den förvandling som bönen drar oss in i sätter vi inte själva. Förvandlingen sker i mötet med det som är oss radikalt främmande, i oss själva likaväl som i andra. Svenska kyrkan ber för kyrkans enhet och för systerkyrkor världen över. Vi ber om att själva förvandlas så att vi blir öppna för att lyssna till Guds röst också där vi inte väntat oss att höra den.

5. Kring vilka delar av kyrkans liv behövs fortsatt diskussion och vilka råd kan er kyrka ge Faith and Order inför det fortsatta arbetet med frågor om ecklesiologi?

I diskussionerna som följde på antagandet av *Dop, Nattvard, Ämbete* (1982) blev det tydligt att de skiljelinjer som kvarstod mellan kyrkorna hade att göra med underliggande skillnader av ecklesiologisk karaktär. Dokumentet är ett resultat av en lång studieprocess om dessa grundfrågor. Samtidigt har mycket hunnit ske i de olika medlemskyrkorna rörande synen på dop, nattvard och ämbete. För Svenska kyrkans

del har den förändrade relationen till staten år 2000 med de processer som föregått och följt på denna händelse påverkat förhållningssätt i dessa frågor. Dopet blev på ett tydligare sätt grund för tillhörighet till Svenska kyrkan år 1996. Frågan om kyrkornas respekt för varandras dop aktualiseras också på ett tydligare sätt i den mångreligiösa svenska kontexten idag. Nattvardsväckelsen i Svenska kyrkan, med fördubblat antal kommunioner under en 40-årsperiod, väcker nya frågor om det öppna nattvardsbordet mellan olika kyrkotraditioner och i förhållande till icke döpta, liksom förhållandet mellan dop och nattvard etc. Vigningstjänsten har i Svenska kyrkan blivit tydligare treledad med biskop, präst och diakon, genom kyrkoordningen från år 2000. Samtidigt har vår kyrka blivit än tydligare i att vigningstjänsten är öppen för den som är lämplig, oavsett kön och sexuell läggning.

Det delade ansvaret mellan vigda tjänare och lekfolk väcker frågor som har med makt och auktoritet att göra. Andlig auktoritet, även om den kommer från Gud och kan uttryckas i tjänande och helighet, utövas av konkreta människor och i specifika strukturer, som påverkas både av olika kyrkosyner, kontexter och samhälleliga system. Alla kyrkor är inte överens om auktoritetens källa, auktoritetens subjekt eller auktoritetens kompetensområde. Väsentliga dimensioner som måste lyftas fram för samtal såväl inåt i kyrkan som mellan kyrkor och i relationen kyrka och samhälle är makt, tolkningsföreträde, genusperspektiv, demokrati, politik, ekonomi och kultur.

Svenska kyrkan menar att det skulle vara av värde att Faith and Order-kommisionen med hjälp av dokumentets nya ecklesiologiska landvinningar återvände till frågorna om dop, nattvard och ämbete utifrån de många nya frågor som väckts i medlemskyrkorna sedan 1982 och se om det nu går att komma längre.

Utifrån erfarenheterna av dessa ekumeniska processer där man har förstått hur olika tolkningar har utvecklats, skulle Faith and Order-kommisionen i sitt fortsatta arbete kunna pröva om det som idag fortfarande uppfattas som splittrande i stället kan och bör ses som acceptabel mångfald.

Ytterligare en fråga Svenska kyrkan ser som angelägen och som kort berörs i dokumentet handlar om kyrkornas förhållningssätt till skapelsen och hållbar utveckling. Såväl *oikoumene* som Kristi kropps-tankens är centrala ecklesiologiska utgångspunkter. Klimatfrågans angelägenhet kallar på kyrkornas röster för ett gemensamt ansvarstagande.

Svenska kyrkan vill också understryka vikten av att hålla ihop processer så att lärdomarna från den teoretiskt inriktade diskussionen om kyrkan förs samman med insikter som växt fram ur andra processer inom och mellan kyrkorna. Dit hör exempelvis förhållningssättet i dokumentet *Tillsammans för livet – mission och evangelisation i en värld i förändring*, som rimligen bör ha konsekvenser för användningen av dokumentet *Kyrkan på väg mot en gemensam vision* och tvärtom. Likaså skulle analyserna, i Faith & Order dokumentet *Moral Discernment in the Churches*, av faktorer som leder till att olika kyrkliga traditioner kommer fram till skilda etiska ställningstaganden med fördel kunna överföras på ecklesiologin för att belysa frågan varför olika kyrkosyner utvecklas.

Svenska kyrkan efterlyser också en kartläggning av nya typer av ekumeniska frågor som blir allt mer aktuella. Hit hör växande teologiska skillnader inte minst mellan kyrkor i det globala Nord och i det globala Syd, liksom de ecklesiologiska konsekvenserna av karismatiska och pentekostala rörelsers snabba tillväxt.

Det är också av stor vikt att reflektera över relationen mellan ekumenik och religionsdialog, samt hur mötet med andra religioner i olika delar av världen påverkar både förståelsen av vad det är att vara kyrka och dess praxis. Svenska kyrkan har en kallelse ”att söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition”. (*Kyrkoordningen för Svenska kyrkan, Inledningen till 14:e*

avdelningen). Det nära samarbetet med människor av olika tro växer, vilket har konsekvenser för vår självförståelse.

En tydlig trend inom nyare ecklesiologisk forskning är ett ökat intresse för den konkreta kyrkan och dess uttryck. Genom empiriska studier blir det möjligt att urskilja implicita eller operativa ecklesiologier i sammanhang där kyrkan framträder i historia eller nutid. Detta skulle på ett konstruktivt sätt kunna tas tillvara också i Faith and Order-kommissionens fortsatta arbete.